

Business & Economie

CUPRINS:

Sumar	3
Cadrul regulator	5
Industria și construcțiile	5
Agricultura	6
Serviciile	7
Prețurile	7
Piața muncii	8
Bugetul	8
Moneda	9
Sistemul bancar	10
Piețele financiare	10
Comerțul extern	11
Piețele globale	12
Partenerii comerciali	13

La această ediție au contribuit

Valeriu Prohnițchi
Alex Oprunenco
Alexandru Gamanjii

Centrul analitic EXPERT-GRUP

web: www.expert-grup.org
email: info@expert-grup.org
adresa: MD-2068, Republica Moldova
Chișinău, str. A. Russo, 1, bir. 318
tel./fax: /37322/ 43-82-80
tel. /37322/ 43-82-45

Sumar

Cadrul regulatoriu în luna iunie a fost bogat prin adoptarea mai multor acte legislative și normative importante. Modificarea legii bugetului prin care veniturile și cheltuielile au fost suplimentate cu câte 620 milioane lei este cea mai importantă evoluție. Au fost adoptate și modificările legislative soldate cu crearea unei noi instituții - Comisia Națională a pieței financiare – care va reglementa segmentul nebanca al pieței. O altă evoluție semnificativă care ar putea alimenta dezbateri virulente ar putea fi proiectul de modificare a legii cu privire la licențierea unor genuri de activitate, în care guvernul propune majorare de 10 ori a taxei de licență pentru importul de articole de tutun și introducerea unei taxe de licență pentru importul de ape minerale.

În luna mai **producția industrială** a crescut în prețuri comparabile cu 18,9% față de mai 2006. Aceasta a apropiat volumul producției aproape de nivelul din perioada similară a anului 2006, lucru care ne face să credem că în iunie-iulie recesiunea industrială va fi complet depășită. Incertitudinile legate de reluarea exporturilor de produse alcoolice în Federația Rusă rămân principala barieră care împiedică, pe termen scurt, revigorarea plenară a industriei moldovenești.

Datele statistice disponibile denotă o înrăutățire continuă a situației în **sectorul agricol**. Seceta a compromis peste 40% din recolta de cereale, iar producătorii de sfeclă de zahăr sunt afectați în proporție de 90%. Și aceasta în condițiile când agricultorii au încheiat cu concernul „Apele Moldovei” contracte de irigare pentru o suprafață de numai 32 mii ha, iar posibilitățile de subvenționare a primelor de asigurare a riscurilor în agricultură sunt complet ignorate de producători.

În **sectorul serviciilor** a continuat creșterea rapidă a cererii, susținută de majorarea veniturilor reale. Noi tendințe se conturează pe piața serviciilor informaționale, multe companii locale înțelegând tot mai mult necesitatea dotării și utilizării adecvate a oportunităților oferite de computer și Internet. Sectorul serviciilor a fost marcat de unele intervenții „în forță” din partea Agenției de Stat pentru Aviația Civilă în activitatea unor operatori, în vederea înlăturării deficiențelor de management sau chiar eliminării riscurilor de securitate prin retragerea licențelor de zbor.

În luna iunie a fost înregistrată cea mai liniștită evoluție a **prețurilor** de consum. Scumpirea cu 0,7% și, respectiv, 0,2% a mărfurilor nealimentare și serviciilor a fost compensată de ieftinirea cu 1,3% a produselor alimentare și a rezultat într-o rată nulă a inflației lunare. După ieftinirea din aprilie a carburanților, în mai-iunie

efectele acestora au fost anulate de noile valuri de scumpiri care au lovit dureros mai ales în sectorul agricol. Factorul de risc inflaționist cel mai serios, pe termen scurt, rămâne influența secetei asupra sectorului agricol și prețurilor la cereale și legume.

Pe acest fundal, a continuat creșterea reală a **salarilor** în economie. În luna mai, salariul mediu pe economie a depășit pragul de 2000 lei, totodată abaterile sectoriale și geografice de la această medie sunt prea mari pentru a o considera un parametru bun. În iunie au fost publicate datele statistice asupra șomajului pentru primul trimestru a.c. și pentru anul 2006. Din ambele rapoarte rezultă că problema șomajului tinerilor este cea mai alarmantă, fenomenul dat alimentând continuu grupul de emigranți. Ca urmare, șomajul general pe economie se situează la un nivel destul de decent – între 7% și 8%.

În iunie a continuat sporirea veniturilor **bugetului** de stat cu mult față de nivelul planificat, acumulările medii zilnice fiind de 44,9 mil. lei, cu 29,8% mai mult față de anul 2006. Astfel, după cinci luni, veniturile bugetului au depășit cu 12,1% nivelul previzionat și cu 36,9% nivelul înregistrat în ianuarie-mai 2006. Ca urmare a revizuirii legii bugetului au fost majorate alocările pentru salarii, gazificare, construirea tronsonului de cale ferată Cahul-Giurgiulești, reabilitarea drumurilor. Totodată, problema principală în domeniul finanțelor publice rămâne transparența și eficiența instituțională în utilizarea resurselor. Repararea drumurilor, pentru care în luna iunie au fost alocate atât resurse bugetare, cât și private de la investitorii externi, rămâne în Moldova un Eldorado pentru delapidatorii de fonduri.

În luna analizată nu au survenit schimbări importante în **politica monetară**, Banca Națională a Moldovei adoptând în aceste luni de vară o poziție mai degrabă precaut-optimistă. Inflația se înscrie deocamdată în intervalul dorit de BNM, iar fluctuațiile cursurilor valutare permit completarea rezervelor valutare oficiale. Totodată, din cauza deficitului comercial în creștere, acoperirea importurilor cu rezerve valutare nu s-a îmbunătățit în termeni reali.

În perioada mai-iunie am putut constata continuarea ascensiunii **sistemului bancar**, confirmată și de raportul indicatorilor financiari al BNM pentru perioada ianuarie-mai, care denotă creșterea influenței băncilor asupra sectorului real al economiei. Capitalizarea băncilor este în creștere, totodată continuând și procesul de redistribuire a drepturilor de proprietate prin vânzarea-cumpărarea acțiunilor bancare. Se face remarcabil faptul că băncile deocamdată nu se grăbesc să reducă

esențial ratele dobânzilor plătite și percepute. În mai și, după toate aparențele, și în iunie, dobânzile la depozite și credite au crescut. Aceasta ar putea să sugereze fie anumite probleme cu lichiditățile pe termen scurt (indicate și de scumpirea creditelor interbancare), fie existența încă a unor anticipări inflaționiste pronunțate.

Pe **piața financiară** investitorii au avut de ales între hârțile de valoare de stat care devin mai atractive și piața valorilor mobiliare unde cererea pentru acțiunile bancare este stabilă și cotizațiile ating niveluri record. În iunie a fost aprobat Regulamentul privind procedura de legalizare a capitalului pe piața valorilor mobiliare și completat Regulamentul cu privire la activitatea de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la ele, prin aceste acte normative urmărindu-se implementarea prevederilor legislației privind legalizarea capitalului. Totuși, remarcăm încă o dată că cel mai important eveniment în luna iunie a fost aprobarea creării noii instituții reglatoare a pieței financiare – Comisia Națională a Pieței Financiare. Ținând cont de importanța noii structuri (echivalentă practic cu cea a Băncii Naționale a Moldovei), responsabilitățile sale trebuie să fie foarte clare, iar capacitățile regulatorii - la cel mai înalt nivel.

Conform estimărilor noastre asupra **comerțului extern**, în ianuarie-iunie 2007 exporturile de mărfuri au continuat să fie superioare față de perioada similară a anului trecut cu 23%, iar importurile - cu circa 40% mai mari. Ca urmare, deficitul comercial în ianuarie-iunie a sporit până la circa 1,025 miliarde USD, fiind astfel de 1,5 ori mai mare comparativ cu ianuarie-iunie 2006. Totodată, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi descrește progresiv, constituind în perioada nominalizată circa 37%.

Pe parcursul lunii iunie prețul **petrolului** de marca WTI a rămas volatil cu un trend de scumpire, depășind nivelul de 69 USD/baril în premieră din 2006. În direcția micșorării au acționat sporirea rezervelor de țiței în Statele Unite și sfârșitul grevei în Nigeria, iar în direcția majorării – persistența deficitului de petrol în SUA, riscurile geopolitice din Orientul Mijlociu și politica de naționalizare a ramurii petroliere din Venezuela. Agenția Internațională pentru Energie și-a majorat prognoza consumul global de petrol cu 2%. În viitorul apropiat prețurile vor rămâne volatile, iar trendul de scumpire ușoară va persista.

Prognozele pentru recolta de **grâu** 07/08 sunt în continuare negativ afectate de condiții climaterice nefavorabile, îndeosebi în Ucraina, regiunile de sud ale Rusiei și Europa de Sud-Est. Este micșorată și prognoza pentru recolta din Canada, în mare parte din cauza

reducerii suprafețelor. Pe de altă parte, așteptările sunt mult mai optimiste acum în Statele Unite și Australia.

În iunie cursul **dolarului** față de **euro** s-a caracterizat prin tendințe contradictorii. Prima jumătate a lunii a fost caracterizată de trendul corectării cursului, respectiv întăririi dolarului, observat încă la sfârșitul lunii mai. Dispozițiile investitorilor erau în mare parte modelate de așteptări unei învigorări a economiei americane. În același timp piețele au fost relativ indiferente față de evoluțiile economice de pe continentul european, așteptând ca factorii ciclici de creștere să fie de partea americană în viitorul apropiat. Însă a doua jumătate a lunii iunie a fost marcată de consolidare a monedei europene. Datele economice din Statele Unite au arătat că așteptările privind „renașterea economică” a economiei americane s-au dovedit a fi premature. Astfel, dolarul din nou a început să cedeze în fața monedei europene, scăzând până la 1,357 față de euro. Majoritatea experților anticipă că perechea să evolueze în jurul nivelului 1,35 dolari / euro.

În **Rusia** în ianuarie-mai economia a crescut cu 7,7% față de aceeași perioadă a 2006. Factorii creșteri sunt cererea de investiții, construcțiile și industria. Cererea de consum rămâne puternică, mai ales pentru importuri.

Economia **ucraineană** își menține ritmul alert de creștere, datorat consumului privat și exporturilor. Evoluțiile economice din Ucraina sunt favorizate de conjunctura favorabilă pe piața produselor metalurgice și chimice, relaxarea fiscală și politica flexibilă a cursului de schimb. Pe altă parte, agricultura a cunoscut o creștere anemică în această perioadă, iar condițiile secetoase afectează enorm roada grânelor și probabil va pune în situația și mai dificilă această ramură.

În **Uniunea Europeană** perspectivele economice rămân bune, susținute de cererea de consum și investiții. Cele mai dinamice se arată a fi noii membri, precum Lituania, Estonia și Slovacia. Aprecierea monedei europene a avut impact nesemnificativ asupra exporturilor, datorită menținerii cererii înalte pentru exporturile europene. Însă ritmurile de creștere se vor arăta probabil ceva puțin mai lente în a doua jumătate a anului.

În **România** economia este în continuă ascensiune, susținută de dinamica pozitivă în industrie, comerțul en detail și servicii. Totodată, așteptările managerilor privind evoluțiile din perioadă iunie-august sunt pozitive pentru toate sectoarele majore ale economiei.

Cadrul regulator

Cadrul regulatoriu în luna iunie a fost bogat prin adoptarea mai multor acte legislative și normative importante. Astfel, datorită înregistrării excedentului bugetar în primele cinci luni, a fost modificată legea bugetului de stat pentru anul 2007, prin care veniturile și cheltuielile bugetului au fost majorate cu 620 milioane lei. Cu regret, judecând pe baza precedentelor, este greu de crezut că banii publici suplimentari vor fi canalizați transparent conform categoriei de cheltuieli, mai ales în domenii ca reparația drumurilor, construcția gazoductelor și subvenționarea agricultorilor.

Un alt eveniment ține de avizarea pozitivă de către Comisia parlamentară economică a proiectului legii cu privire la parcurile industriale, aprobat de guvern încă la 14 martie 2007. Este de salutat intenția autorităților prin care se dorește asigurarea amplasării unor activități de producere cu valoare adăugată înaltă și grăbirea revigorării și gestionării mai eficiente a bunurilor proprietate publică din industrie. (Parcurile urmează a fi create în baza întreprinderilor de stat, municipale și a terenurilor libere aflate în posesia statului pe minim 50 de ani pe o suprafață de minimum 10 ha). Totodată, făcând o analiză realistă a practicii României și Bulgariei, avem temerea că statul nu-și va putea respecta la nivel obligațiile privind contribuirea cu resurse proprii la toată infrastructura de suport a parcurilor industriale, având în vedere volumul enorm de resurse necesare pentru aceste scopuri și prudența investitorilor străini. De aceea, viabilitatea parcurilor industriale este mai degrabă una de perspectivă îndelungată.

Să remarcăm și schimbările extrem de importante care s-au produs și în cadrul regulatoriu al pieței financiare, prin adoptarea la 7 iunie a modificărilor legislative soldate cu crearea „megaregulatorului” pieței financiare. Noua instituție - Comisia Națională a pieței financiare – este formată în urma comasării Comisiei naționale a valorilor mobiliare cu Serviciul Supravegherii de Stat a asociațiilor de economii și împrumuturi ale cetățenilor și Inspectoratul de Stat pentru controlul asigurărilor. Să ne amintim însă de comasarea similară în anul 2002 a mai multor organe de supraveghere și control și crearea Centrului de Combatere a Crimelor Economice și Corupției. Deocamdată, în ciuda unor tendințe pozitive, fenomenul corupției rămâne în continuare la un nivel foarte înalt. Pentru a evita repetarea precedentelor, Comisia Națională a Pieței Financiare va trebui să-și sporească eficiența activității prin optimizarea

structurii organizatorice și implicarea de specialiști de înaltă calificare, contribuind astfel la soluționarea dificultăților cu care se confruntă subiecții pieței financiare nebankare.

O noutate nu prea bună pentru importatorii de tutun și de apă minerală a survenit la 13 iunie, când Guvernul a aprobat proiectul de modificări la legea cu privire la licențierea unor genuri de activitate, prin care se propune a fi majorată de 10 ori taxa de licență pentru dreptul de a importa articolele de tutun (de la 20 de mii până la 200 de mii de lei) și instituirea unei taxe de licență de 100 mii de lei pentru importatorii de apă minerală. Japan Tobacco, al treilea producător de articole de tutun din lume, prezent pe piața autohtonă, și-a exprimat deja dezacordul față de această decizie, considerând-o discriminatorie fiindcă este aplicată prin metode administrative și pentru a limita accesul mărfurilor de import pe piață.

Pe de o parte, dezacordul este pe deplin justificat, luând în calcul atât achitarea anuală a taxei, cât și accizele ridicate pentru articolele de tutun. Protejarea Evident, Tutun-CTC va deveni mult mai protejat de concurența străină, ceea ce va rezulta și suplimentarea veniturilor bugetare. Totodată, un argument invocat pentru sprijinirea deciziei guvernului sunt obligațiile derivate din ratificarea în această lună de către Parlament a Convenției tutunului. Dar acestea interzic mai degrabă publicitatea țigărilor, decât solicită instaurarea unor bariere netarifare la importuri.

Industria și construcțiile

În luna mai producția industrială a crescut în prețuri comparabile cu 18,9% față de mai 2006. Să menționăm că în aprilie curent rata de creștere a constituit 5,8% față de aprilie 2006. Astfel, este evidentă continuarea tendinței de stabilizare și apariția perspectivelor de înviorare a sectorului. Ramurile industriale în care s-au înregistrat cele mai importante creșteri sunt: tăierea, fasonarea și finisarea pietrei (de 2,2 ori), producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice (de 1,6 ori), fabricarea de medicamente și produse farmaceutice (de 1,5 ori), fabricarea lacurilor și vopselelor (cu 30,9%), fabricarea produselor finite din metal (cu 28,1%) și industria extractivă (cu 19,7%). Să observăm că ramurile care trăiesc cea mai dinamică creștere, nu sunt tocmai cele mai importante în sensul contribuției la producția industrială.

Din această cauză, creșterea producției industriale este deocamdată insuficientă pentru a compensa

declinul înregistrat mai bine de un an și jumătate. În primele cinci luni, fabricarea vinului s-a redus de 2,5 ori, a băuturilor alcoolice distilate – de 2,1 ori, fabricarea de mașini și echipamente – cu 10%, producerea energiei electrice și termice – cu 7,7%, fabricarea produselor de tutun – cu 7,3%. Observăm că acest declin s-a produs în mai multe ramuri industriale. În perioada ianuarie-mai volumul producției industriale a fost cu 1,6% mai mic decât în perioada similară a anului 2006. Cu alte cuvinte, în prezent industria se află acolo unde era până la începutul crizei.

Diminuarea producției de vin și alcool a fost influențată de incertitudinea prelungită asupra exporturilor în Rusia, multe companii aflându-se deja într-o stare critică și eliberând peste 50% din angajați. Aceasta ne demonstrează o dată în plus că axarea doar pe o piață de desfacere a fost cea mai mare gafă strategică a întreprinderilor vinicole moldovenești, accentuată și prin faptul că deținând 60% din piața rusă, acestea au admis o calitate inferioară a producției. Mulți consumatori autohtoni au avut deja ocazia să “savureze” unele vinuri nevândute sau reîntoarse din Rusia în magazinele din țară.

Cât privește evoluția sectorului construcțiilor, remarcăm că după primele cinci luni, piața imobilului a intrat într-o acalmie relativă, numărul tranzacțiilor cu multe odăi și cele de lux fiind mic. Deși în ianuarie-mai numărul de cumpărători a scăzut, ritmul de construcție este în creștere. Totodată, reglementarea în construcții continuă să creeze probleme serioase cum ar fi durata de obținere a autorizațiilor și de dare în exploatare a construcțiilor. Reducerea numărului de cumpărători ar putea fi explică prin faptul că mulți din ei și-au legalizat prezența în țările unde lucrează și în timpul apropiat nu au de gând să revină în Moldova. Totodată, s-a evidențiat și tendința de reîntregire a familiilor peste hotare. Respectiv, a decăzut și necesitatea procurării imobilului. De aceea, în viitorul apropiat companiile de construcție, pentru menținerea vânzărilor, vor fi trebui să ofere noi bonusuri și reduceri la imobile.

Agricultura

Ca sector primar al economiei, în luna iunie agricultura a fost puternic afectată de secetă. Drept urmare, pierderile sunt enorme: 22% din suprafețele însămânțate au fost arate sau cosite, iar estimările asupra recoltei de cereale s-au redus cu circa 40%. Este alarmantă și situația cultivatorilor sfeclei de zahăr, care ar putea să dea faliment în proporție de 90%. Și aceasta în condițiile când agricultorii au

încheiat cu concernul „Apele Moldovei” contracte de irigare pentru o suprafață de numai 32 mii ha, adică 50% din suprafața posibilă de irigat, luând în calcul echipamentul existent.

Pe acest fundal, Banca Mondială a sugerat completarea cu cel puțin 50 mii de tone de grâu a rezervei de stat. Guvernul însă pare a fi și mai precaut, promițând în mod operativ că rezervele vor fi completate chiar cu 54 mii de tone.

În situația creată sunt îndreptățite solicitările Asociației producătorilor de sfeclă de zahăr, adresate Guvernului privind declararea raioanelor afectate drept zone de calamitate naturală, după cum s-a procedat și în statele vecine. Situația dată ne demonstrează o dată în plus că fără subvenții agricultura nu poate exista. UE și SUA aplică pe larg subvenționarea chiar și în anii favorabili din punct de vedere climateric. Din cauza imposibilității rambursării de către agricultori a împrumuturilor contractate anterior și stopării asigurării culturilor agricole încă din luna aprilie (datorită riscurilor mari), Guvernul ar trebui să depună eforturi susținute pentru a obține ajutor extern. Pierderile enorme ale cultivatorilor de sfeclă de zahăr și lipsa mijloacelor financiare ar putea compromite pregătirea și plantarea câmpurilor în anul 2008.

În acest context sunt binevenite tratativele duse cu Fondul Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație – structură care a organizat la 22 iunie un seminar privind prevenirea riscurilor în agricultură, la care au fost prezentate noi soiuri de culturi rezistente la secetă. Cât privește suplimentarea Fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, constatăm că modificările operate în această lună la Legea bugetului de stat pentru anul 2007, prevăd majorarea cu 43 mil. lei a subvenționării suprafețelor de grâu compromise contra secetei. Ca urmare, doar fermierii care și-au asigurat roada vor primi subvenții în sumă de 22,4 mii lei pentru fiecare 100 de ha. Să menționăm că aceasta este de 28 ori mai puțin decât în Franța.

Dacă luăm în calcul că doar 0,46% (8,6 mii ha) din terenurile agricole sunt asigurate, și doar o singură companie de asigurări din țară („Moldasig”) asigură riscurile în agricultură, conchidem că producătorii agricoli sunt încă destul de conservatori în procesul de producție. Se pare că și neîndeplinirea angajamentelor contractuale față de agricultori de către o companie privată de asigurări în anul secetos 2003 a fost și ea o lecție cu efecte pe termen lung. Pe de altă parte, modificarea frecventă a legislației prin care statul acorda inițial subvenții în mărime de

80%, ulterior – 60% și, pentru a doua jumătate a anului 2007 – iarăși 80% din costul primelor de asigurare, este un simptom al necunoașterii exacte a potențialului sistemului bugetar. Asigurarea riscurilor în agricultură de către o singură companie ne vorbește despre imperfecțiunea sistemului de asigurări în sector și capitalizarea slabă a celorlalte companii, adică lipsa concurenței sănătoase pe acest segment de piață.

Serviciile

În luna mai a continuat avântul firesc în sectorul serviciilor, ca urmare a consolidării tendinței de sporire a remitențelor și salariilor. Vânzările de mărfuri cu amănuntul au crescut în ianuarie-mai cu 16,3% în unitățile private și cu 12,1% - în unitățile mixte, iar serviciile prestate populației – cu 6,5%. Cel mai înalt ritm de creștere a serviciilor (cu 16,2%) a fost înregistrat în unitățile cu proprietate privată, pe când în cele cu proprietate mixtă cu participare străină, de la începutul anului serviciile cu plată s-au diminuat în termeni reali cu 1,8% față de ianuarie-mai 2006. Astfel serviciile își mențin ritmurile de creștere specifice pentru ultimii doi ani, iar vânzările cu amănuntul înregistrează o anumită încetinire a ritmurilor.

În același timp, continuă creșterea pieței serviciilor informaționale. Aceasta se explică prin valorificarea tot mai largă de către companii a posibilităților oferite de tehnologiile informaționale, în special de computere și Internet. Acest lucru este confirmat și de rezultatele proiectului PNUD-Moldova "Suport în edificarea e-Guvernării în Republica Moldova", publicat la începutul lunii iunie. Conform acestuia, în următorii doi ani 53,5% din companii doresc să-și procure computer, adică cu 10% mai mult decât în anul trecut. Pe de altă parte, există încă discrepanța între dinamica numărului de companii care și-au achiziționat computer și cele conectate la Internet. Astfel, companiile din spațiul rural și cele mai mici au și vor avea dificultăți în acest sens din cauza costurilor înalte de achiziție care vor spori odată cu necesitatea procurării doar a programelor informatice licențiate și serviciilor tot mai scumpe oferite de specialiștii IT.

Probleme serioase au apărut în sectorul serviciilor de transport de pasageri și de mărfuri. Să menționăm că, pentru prima dată, mai mulți manageri ai companiei Air Moldova au fost public sancționați de către Administrația de Stat a Aviației Civile (ASAC) pentru perturbarea repetată a graficului curselor aeriene, după ce au admis întârzieri de la 1 la 9 ore a curselor. Totodată, la 21 iunie, ASAC a retras

certIFICATELE de operator aerian de la șapte companii aeriene, a căror activitate se desfășoară în afara țării: Jet Stream, Grixona, Tiramavia, Jet Line International, Pecotox-Air, Valan, aeroportul International Marculesti și International Cargo Charter. Constatăm că măsura a fost luată datorită producerii mai multor accidente, soldate cu distrugerea aeronavelor, vieți omenești și includerea de către Comisia Europeană a companiilor menționate pe o „listă neagră”. Prin aceasta se încearcă evitarea zborurilor către UE a unor companii mai puțin sigure, eficientizarea managementului și, implicit, îmbunătățirea siguranței zborurilor.

Totodată în această lună au apărut premise favorabile pentru sporirea calității serviciilor de transport rutier de pasageri și mărfuri. Astfel, la 28 iunie a fost semnat Acordul de creditare a primului proiect de reabilitare a drumurilor naționale "Moldova-Drumurile Europene" cofinanțat de Banca Europeană de Investiții, ce prevede restabilirea a 500 km de drumuri de importanță națională, ce unesc Estul cu Vestul și Nordul cu Sudul țării. Valoarea totală a proiectului este estimată la 100 mil. euro. Proiectul va fi realizat în perioada 2007- 2011.

Luând în calcul că costul unui kilometru de drum european în UE este de circa 1,5 mil. euro, iar conform proiectului menționat vor fi alocați circa 200 mii euro, este greu de crezut că drumurile vor fi chiar europene. Mai ales că, din câte cunoaștem, anume la reabilitarea drumurilor în Moldova se produc cele mai mari delapidări de fonduri, ceea ce poate afecta substanțial calitatea lucrărilor.

Prețurile

În iunie 2007 creșterea prețurilor a fost nulă, după ce în luna mai au crescut cu 0.9%. Performanța din iunie a fost determinată de scumpirea cu 0.7% și, respectiv, 0.2% a mărfurilor nealimentare și serviciilor, contrabalansată de ieftinirea cu 1,3% a produselor alimentare.

Rata cumulativă a inflației pentru prima jumătate de an este de 3,9%, iar pentru ultimele 12 luni, de 10,4%. Cu alte cuvinte, la începutul lunii iulie atingerea țintei inflaționiste stabilite pentru 2007 la nivelul de 8-10% părea și mai probabilă decât în aprilie-mai. Pe de altă parte, a început să se materializeze și efectul unor riscuri inflaționiste. În particular, condițiile climaterice nefaste au determinat scumpirea, modestă deocamdată, a grâului și a produselor făinoase, cu circa 1% și 0,7%. Totodată, rămâne reală posibilitatea unei scumpiri mai semnificative a pâinii până la sfârșitul acestui an.

Ca și în lunile precedente, s-au scumpit esențial medicamentele (+1,4%). După ce în aprilie a avut loc o ușoară ieftinire a combustibilului (-0,7% față de martie), în mai-iunie efectele acestora au fost anihilate de noi scumpiri. Totodată, presiunile de apreciere a monedei naționale s-au manifestat și în lunile mai-iunie, servind ca factor care a redus din tensiunile inflaționiste în economie.

Tabelul 1. Rate lunare ale inflației, %

	Mar 2007	Apr 2007	Mai 2007	Jun 2007
Indicele prețurilor consumatorilor	0,5	1,0	0,9	0,0
Produse alimentare	-0,1	2,0	1,6	-1,3
Produse nealimentare	1,0	0,5	0,6	0,7
Servicii	0,9	0,2	0,4	0,2
Indicele prețurilor producătorilor industriali	0,5	0,2	0,8	0,7

Surse: BNS și BNM

Piața muncii

În primele cinci luni salariul real a crescut cu 10%, atingând în luna mai 2048 lei (165 USD). Totodată în sfera bugetară salariul mediu a constituit 1702 lei, iar în sectorul real – 2226 lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 14,5% și, respectiv – 2,1% față de aprilie.

Cuantumul salariului minim este începând cu luna iunie 900 de lei lunar (5,33 lei pe oră) în urma negocierilor colective între partenerii sociali. Credem că datorită fuziunii celor două confederații sindicale, realizate la începutul acestei luni și soluționării definitive a divergențelor existente între ele, Confederația Națională a Sindicatelor va putea revendica o mărime mai mare a salariului minim în cadrul negocierilor colective. Totodată, nu poate fi ignorat nici faptul că fuzionarea a fost ghidată nu doar de obiectivul de apărare a intereselor salariaților, dar și de necesitatea de a soluționa divergențele de proprietate imobiliară.

Pe piața muncii continuă sporirea remunerării muncii salariaților. În speță, cele mai înalte majorări de salarii (nominale) în comparație cu luna aprilie au fost în învățământ – 24%, în medicină – 18,3%, construcții – 11,2%, sectorul energetic – 10,57% și activitățile financiare – 7,4%. Augmentarea salariilor în unele din aceste sectoare ține, în special de îndeplinirea promisiunilor autorităților privind sporirea salariilor profesorilor și medicilor, precum și de boom-ul în construcții, respectiv creșterea ușoară a celorlalte sectoare. În același timp, per total economie, cele mai mari salarii au fost în instituțiile financiare – 4182 lei, iar cele mai mici, în agricultură – doar 959 lei (sau cu 8,6% mai mult decât în aprilie).

Explicația derivă din dificultățile prin care trece sectorul agrar, mai ales condițiile climaterice nefavorabile, productivitatea scăzută a muncii, investiții extrem de mici. Să nu uităm că anume în agricultură activează 40% din salariați.

În acest context, numărul șomerilor formali în mediul rural este mai redus decât în mediul urban, constituind circa 43%. Totuși, se observă că exodul populației rurale spre orașe, în special spre Chișinău, dar și peste hotarele republicii, în căutarea unui loc de muncă ce i-ar asigura o viață decentă determină o insuficiență acută a forței de muncă în sectorul agricol.

Destul de alarmantă este rata șomajului în rândurile tinerilor cu vârsta între 15 și 24 de ani – 13,9%. Doar 0,7% din totalul șomerilor urmează cursuri de instruire, ceea ce poate fi explicat prin structura șomerilor după studii și vârstă, preferințele pentru cursurile de instruire, posibilitățile ulterioare de angajare etc.

Cât privește posibilitatea angajării în perioada estivală a tinerilor în lucrări sezoniere, constatăm că în general, companiile nu sunt interesate să angajeze sezonier elevi sau studenți, chiar dacă se confruntă cu lipsa acută a muncitorilor permanenți. Unul din motive ar fi că minorii nu pot fi sancționați pentru diverse încălcări ale disciplinei de muncă și că nu au o productivitate corespunzătoare a muncii. Totodată este vagă poziția Confederației Naționale a Patronatelor din Republica Moldova deoarece analiza agendei zilnice a instituției date ne demonstrează că problema angajării minorilor deocamdată este pur și simplu ignorată, chiar și în agricultură, unde volumul maxim al lucrărilor sezoniere coincide cu vacanța de vară a elevilor.

În același timp, Federația Națională a Patronatului din Agricultură și Industria Alimentară într-un raport de activitate, publicat la începutul lunii iunie a menționat că fiecare al zecelea copil care muncește la cultivarea legumelor și fructelor este expus substanțelor dăunătoare pentru sănătate. Aceasta ne face să credem că lipsa acută a forței de muncă în zonele rurale și accesul limitat la tehnologiile și utilajele agricole moderne sunt cauzele ce determină copiii să fie antrenați în asemenea activități.

Bugetul

În iunie a continuat sporirea veniturilor bugetului de stat cu mult față de nivelul planificat, acumulările medii zilnice fiind de 44,9 mil. lei, cu 29,8% mai mult față de anul 2006. Astfel, după cinci luni, veniturile

bugetului au depășit cu 12,1% nivelul previzionat și cu 36,9% nivelul înregistrat în ianuarie-mai 2006. Observăm că practic toate categoriile de venituri au fost superioare față de cele planificate, în anumite cazuri depășirea fiind de peste 2 ori (de exemplu, veniturile din vânzarea și privatizarea bunurilor proprietate publică). Doar veniturile din mijloacele speciale ale instituțiilor publice au fost inferioare celor planificate cu 11%, precum și nivelul mai redus al veniturilor sub formă de granturi externe – 51,76% din suma planificată.

Având în vedere existența excedentului, este și mai evidentă problema neexecutării capitolului cheltuieli al bugetului, finanțarea lor fiind în proporție de 81,3%. În particular, sunt insuficiente alocările pentru știință și inovare (cu 48,4% mai puțin), învățământ (cu 30,8% mai puțin), cultură și artă (cu 34,3% mai puțin) etc. În acest context, este regretabil că aceste domenii, care în noile țări industrializate sunt priorități strategice, susținute substanțial de către stat, în Republica Moldova nu sunt finanțate cel puțin la nivelul planificat.

Cu atât mai ineficientă pare campania de luptă împotriva corupției în învățământ pe fundalul subfinanțării sectorului. Aceiași situație este și în știință și inovare, precum și cultură. Cu toate că Codul științei și inovației a fost legiferat acum 2 ani și ceva, rezultate nu prea se observă, deoarece mulți savanți și cercetători științifici au părăsit Academia de Științe, iar cei rămași, nu sunt asigurați logistic și financiar pentru a activa. Astfel, este greu de crezut că sporirea alocărilor pentru știință până la 3% din PIB în anul 2012 – 2015 ar fi un obiectiv real de atins, în condițiile când știința e finanțată cu 50% mai puțin decât nivelul planificat.

Tabelul 2 Dinamica bugetului public național

	Planificat L1-L5/07	Executat L1-L5/07	Executat L1-L5/06
Venituri globale, milioane MDL	7272,9	8154,3	6205,5
Inclusiv, venituri din TVA, milioane MDL	2500,9	2711,8	2007,5
Inclusiv, impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	545,8	693,9	475,0
Cheltuieli globale, milioane MDL	9816,9	7976,2	6039,8

Surse: Ministerul Finanțelor

Având în vedere situația creată, la mijlocul lunii iunie Parlamentul a modificat legea bugetului de stat pentru acest an, prin care veniturile și cheltuielile bugetului au fost majorate cu câte 620 mil. lei. În speță, 150 mil. de lei vor primi suplimentar bugetarii

pentru acoperirea parțială a majorărilor de salarii, 115 mil. lei – pentru programul de gazificare a republicii, 100 mil. lei – tronsonul de cale ferată Cahul-Giurgiulești, 90,4 mil. lei – programul de reabilitare a drumurilor, 43 mil. lei – suplimentarea subvențiilor în agriculturi, precum și pentru redirectionarea unor surse financiare.

Analiza domeniilor de finanțare suplimentară ne face să conchidem că în realitate vom avea aceeași situație de subfinanțare, datorită nealocării corespunzătoare a banilor conform categoriei de cheltuieli destinate. Astfel, în învățământ există deja mai multe precedente, lucru valabil și în cazul cheltuielilor investiționale în infrastructură. Și aici suntem pesimiști vizavi de transparența utilizării resurselor, deoarece cele mai multe încălcări în alocarea corectă a banilor s-au produs până acum anume în cazul reparației drumurilor. Sau poate aceste resurse vor fi direcționate pentru stingerea unei părți din creditul acordat de Banca Europeană de Investiții în valoare de 100 mil. euro pentru reabilitarea drumurilor naționale?

În privința subvențiilor în proporție de 80% a primelor de asigurare pentru agricultori, autoritățile au declarat că beneficiari vor fi doar cei care și-au asigurat roada. Însă dacă luăm în calcul că au fost asigurate doar 8600 ha de pământ și pentru fiecare 100 ha fermierii vor primi 22,5 mii lei, atunci real pentru subvenții vor fi alocați doar 2,1 mil. lei. Și cine va beneficia de restul 40,9 mil. lei?

Moneda

În luna iunie nu au fost adoptate careva schimbări esențiale în instrumentele de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei. Evoluția indicelui prețurilor de consum este favorabilă pentru menținerea unei politici precaut-optimiste. În același timp, întârzie să se manifeste efectul dorit de la reducerea ratei REPO cu 1 punct procentual în luna aprilie 2007. Din contra, băncile comerciale par să majoreze, în loc să reducă, dobânzile la depozite și credite. Se observă de asemenea, scumpirea esențială a creditelor pe piața interbancară. Această dinamică ar putea fi explicată de lipsa de încredere a băncilor comerciale față de perspectivele inflaționiste în economie.

Rezervele oficiale au continuat să crească stabil, atingând la sfârșitul lunii iunie nivelul de 878,5 milioane USD. Pe de altă parte, trebuie de remarcat faptul că din cauza creșterii rapide a importurilor, în termeni relativi rezervele valutare nu s-au îmbunătățit

esențial, ele în continuare acoperind doar 3 luni de importuri.

Sistemul bancar

În luna iunie constatăm tendința ascendentă de dezvoltare a sistemului bancar, confirmată și de raportul indicatorilor financiari al BNM pentru perioada ianuarie-mai, care denotă creșterea influenței băncilor asupra sectorului real al economiei. Capitalizarea băncilor crește, iar acționarii acestora se schimbă. Astfel, la mijlocul lunii iunie Comisia Națională a Valorilor Mobiliare a înregistrat oferta tender de vânzare a băncii „Unibank”, în care banca comercială „Petrocomerț” din Rusia deține 100% din acțiuni în valoare totală de 241,96 mil. lei, capitalul social al băncii fiind de 9,38 mil. USD (conform directivei UE nr. 2006/48/CE – minimum 5 mil. euro pentru capitalul social). Este destul de probabil că noul proprietar va fi un investitor occidental. Evenimentul este un simptom al procesului de dezvoltare a sistemului bancar autohton și de maturizare a acestuia.

Majorarea substanțială a resurselor creditare în luna mai au realizat-o „Eximbank” – cu 145,1 mil. lei, „Moldova Agroindbank” – cu 144,7 mil. lei și „Victoriabank” – cu 133,6 mil. lei, asigurând 65% din creșterile sistemului bancar. Ca urmare, volumul creditelor acordate în lei moldovenești a depășit nivelul din aprilie cu 2,41%, fiind totuși mai redus decât în luna martie cu 12,96%. Totodată volumul creditelor în valută străină (exprimate în MDL) a sporit față de luna aprilie cu 41,5%, iar față de luna martie – cu 19,6%. Persoanele fizice au contractat 28,5% din volumul creditelor acordate.

Evoluția dobânzii la credite este mai degrabă una ciclică. Observăm că în ianuarie-martie acestea au crescut constant, reducându-se apoi în aprilie și majorându-se iarăși în mai. Această dinamică ne vorbește despre precauțiile băncilor, confirmate și de avertizările expuse în rapoartele FMI privind riscurile de creditare ale sistemului bancar moldovenesc. În acest context, ponderea creditelor în PIB rămâne în jurul cotei de 30%. (În UE aceasta este 25-26%). Estimăm că această cotă poate crește până la sfârșitul anului cu circa 1-2%, dar nu mai mult, ținând cont de riscurile existente. Cât privește durata contractării, cea mai mare pondere revine creditelor pe termen scurt. Astfel, 71% din creditele în valută acordate persoanelor juridice au fost contractate pe o perioadă de până la 12 luni, cu 1,8% mai puțin decât în aprilie. Aceasta ne vorbește despre politica prudențială a băncilor. Totodată, în luna mai s-a majorat cu 0,19% dobânda medie ponderată la

creditele acordate în lei persoanelor fizice și juridice până la 18,81%, iar pentru creditele în valută străină s-a majorat cu 0,01%, constituind 11,01%.

Paralel, în luna mai a sporit cu 4,3% față de aprilie și volumul depozitelor. Totodată rata medie a dobânzii la depozitele în lei a fost de 15,4%, iar în valută – 5,91%. Ca urmare, profiturile băncilor înregistrează creșteri constante. În acest context, competiția dintre bănci se intensifică pe fundalul activizării și altor instituții financiare, precum companiile de asigurări de viață.

Astfel, de 2,5 ani pe piață activează deja compania Grawe, cu 100% capital austriac, care administrează fonduri private de pensii. În acest context, reputația companiei, garanțiile și avantajele social-economice oferite de păstrarea pe termen lung a economiilor, vor determina o parte din depunătorii actuali ai băncilor să opteze în favoarea acestei alternative, după cum procedează de altfel și majoritatea populației UE. Remarcăm că valorificarea ei va fi puternic influențată în viitorul apropiat de posibila adoptare de către Parlament a legii privind asigurările de viață obligatorii (ca măsură de reducere a presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale de stat), precum și de sporirea nivelului de informare a populației.

Piețele financiare

În luna mai Ministerul Finanțelor a oferit hârtii de valoare de stat pe piața primară de 1,5 ori mai puțin decât a fost cererea băncilor. În speță, solicitarea băncilor în valoare de 412 mil. a fost acoperită în proporție de 63%. Totodată a crescut cu 0,6% comparativ cu luna aprilie ponderea hârtiilor de valoare de stat achiziționate de investitorii nebankari în volumul total plasat pe piața primară. Observăm că rata medie efectivă a dobânzii la hârtiile de valoare de stat cu scadența până la un an a constituit 11,71%, iar până la 2 ani – 13,1%, mai mult cu 0,36% față de luna aprilie. Astfel, constatăm că acest segment al pieței financiare este unul dintre cele mai lichide și atractive obiecte de investiții ale persoanelor juridice.

Spre deosebire de piața hârtiilor de valoare de stat, cea a acțiunilor bancare se bucură de cerere stabilă. În luna mai valorile mobiliare ale emitenților admise spre circulație au poziționat în frunte iarăși BC Moldova-Agroindbank SA, cu un volum de 1037634 acțiuni, valoarea nominală a fiecăreia din ele fiind de 200 lei. Astfel, de exemplu, pe 31 mai, în urma cererii și ofertei, prețul de piață al valorilor mobiliare a băncii la Bursa de valori, în urma realizării a 0,12% din

volumul emisiei, a fost de 1425 lei pentru o acțiune. Păstrarea întâietății acestei bănci pe piața capitalului denotă sporirea capitalizării și stabilității băncii. Totodată valori nominale înalte ale acțiunilor au fost la BC Investprivatbank, Banca Socială și Moldindconbank – câte 100 lei fiecare.

La 1 iunie CNVM a aprobat Regulamentul privind procedura de legalizare a capitalului pe piața valorilor mobiliare și completat Regulamentul cu privire la activitatea de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la ele, aprobat prin Hotărârea CNVM nr.36/9 din 27.12.2001. Astfel prin aceste acte normative au fost implementate prevederile legislației privind legalizarea capitalului.

După dezbateri publice și examinări din partea mai multor structuri guvernamentale și experți, CNVM a aprobat și proiectul Codului de guvernare corporativă. Atutul documentului este că potențialii investitori vor plăti mai mult pentru o cotă într-o companie bine administrată, ținând cont de planul de guvernare corporativă al UE care stipulează că noile inițiative în domeniul guvernării corporative ar trebui să clarifice responsabilitățile structurilor de management. În acest context, nu toate societățile pe acțiuni autohtone dispun de o politică viabilă financiară și de marketing în condițiile conjuncturii nefavorabile pe piață, lipsesc metodele de determinare a oportunității privind reorganizarea societăților pe acțiuni etc.

Totodată, cel mai important eveniment produs la 7 iunie, care direct va influența piața financiară începând cu 01.10.2008 a fost adoptarea de către Parlament a modificărilor legislative prin care este creată Comisia Națională a Pieței Financiare, în urma restructurării CNVM și comasării autorităților care în prezent reglementează și supraveghează subiecții pieței financiare nebancare. Considerăm că responsabilitățile noii structuri trebuie să fie foarte clare, având în vedere statutul de autoritate unificată de autorizare, reglementare și supraveghere a pieței financiare nebancare, care la fel trece prin restructurări sistemice, iar subiecții acesteia (companiile de asigurări, asociațiile de economii și împrumut etc.) se confruntă continuu cu dificultăți regulatorii. Observăm că activitatea comisiei va fi finanțată integral din bugetul format din taxe percepute de la subiecții pieței, și aprobat prin hotărârea parlamentului, iar controlul exercițiului economico-financiar va fi realizat de către Curtea de Conturi.

Totodată eficiența funcționării acestei instituții va depinde de managementul acesteia, implicit – de profesionalismul și numărul personalului.

Comerțul extern

În primele șase luni ale anului curent comerțul extern a fost marcat de perpetuarea unor evoluții previzibile, ținând cont atât de schimbarea conjuncturii regionale, datorită intrării României și Bulgariei în UE, cât și incertitudinea exporturilor pe piața rusă.

Conform estimărilor noastre, în perioada ianuarie-iunie 2007 exporturile de mărfuri au continuat să fie superioare față de perioada similară a anului trecut cu 20-23%, iar importurile au fost cu circa 40% mai mari decât în perioada respectivă a anului 2006. Ca urmare, deficitul comercial în ianuarie-iunie a sporit până la circa 1,025 miliarde USD, fiind astfel de peste 1,5 ori mai mare comparativ cu ianuarie-iunie 2006. Totodată, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi descrește progresiv, constituind în perioada nominalizată circa 37%.

Analiza exporturilor ne arată repoziționarea lor geografică, conturându-se tendința de creștere a acestora pe piețele UE (România, Germania, Italia, Elveția etc.) și diminuarea lor pe piețele din Rusia și Belarus. În speță, diminuarea exporturilor de vinuri a fost parțial atenuată de sporirea acestora în Ucraina, Belarus, România, Polonia, Kazahstan, unde sunt îndreptate acum cele mai mari exporturi de produse alcoolice.

Totodată, accentuarea orientării exporturilor spre vest ne vorbește despre valorificarea cu un anumit succes de către producătorii autohtoni a oportunităților oferite de piața UE, cât și de eforturile autorităților pentru promovarea produselor moldovenești pe această piață. În structura exporturilor cea mai mare pondere revine textilelor, produselor vegetale, produselor alimentare, băuturilor și tutunului, metale comune și articole din acestea, mașini și echipamente, grăsimi și uleiuri vegetale, piei și blănuri.

Cu regret, este neclar când vor fi reluate exporturile de vinuri în Rusia. În iunie au apărut zvonuri precum că acestea vor fi intermediare de către o singură companie rusă de stat - „Soiuzplodoimport” - urmând ca pentru aceasta producătorii moldoveni să plătească royalty, iar partea rusă, s-ar obliga să promoveze vinurile noastre pe piața din Rusia. Suntem tentați să credem că Rusia va importa băuturi alcoolice moldovenești după principiul politic – doar de la fabricile controlate de ruse, fapt

confirmat și de denumirea companiilor, mostrele de producție alcoolică ale cărora au fost trimise recent spre verificare la Moscova (Kvint, fabrica de vinuri “Букет Молдавии” din Dubăsari, Дионис Клуб-Интертрейд, „Vismos” S.A. și „Călărași Divin” S.A.)

Analiza structurii importurilor demonstrează că cea mai mare pondere per total revine materialelor necesare pentru capitalizarea economiei, adică a produselor minerale, urmate de metalele comune și articole din acestea, mijloacele și materiale de transport și produsele chimice. Totodată, majorarea consumului alimentat de ascensiunea fluxului de remitențe a condus la majorarea importurilor mărfurilor de folosință îndelungată, produselor alimentare, băuturilor și tutunului, materialelor textile și articolelor din acestea, produselor farmaceutice etc., destinate preponderent consumului individual.

De aceea importurile masive trebuie să-i alarmeze cel mai mult pe producătorii autohtoni, fiindcă aceștia practic nu mai au loc pe piață, având în vedere că consumatorii sunt mult mai tentați să aleagă produsele industriale de import, de o calitate superioară și un sortiment divers. În acest context, tendințele evoluției importurilor vor fi și mai alarmante în a doua jumătate a anului, odată cu posibila majorare a prețurilor atât la petrol, cât și la energia electrică, livrată în prezent de Ucraina (care a solicitat deja la sfârșitul lunii iunie prețul de 3 cenți/kwh față de 2,7 cenți/kwh actualmente).

Piețele globale

Pe parcursul lunii iunie prețul **petrolului** de marca WTI a rămas volatil, per un trend predominant de scumpire și oscilând între 65-70 USD/baril. În premiera din 2006, a fost depășit nivelul de 69 USD/baril. Pe parcursul lunii mai prețul pentru petrol a fost modelat de câteva tendințe majore opuse. În direcția micșorării au acționat sporirea rezervelor de țiței în Statele Unite și sfârșitul grevei în Nigeria, iar în direcția majorării – persistența deficitului de petrol în SUA, riscurile geopolitice din Orientul Mijlociu și politica de naționalizare a ramurii petroliere din Venezuela anunțată de președintele Hugo Chavez. Mai mult decât atât, Agenția Internațională pentru Energie și-a revizuit în sus prognoza consumul global de petrol cu 2% (aproximativ 420 de mii barili pe zi). În viitorul apropiat experții estimează că prețurile vor rămâne volatile, iar trendul de scumpire ușoară va persista.¹

Prognozele pentru recolta de **grâu** 07/08 sunt în continuare negativ afectate de condiții climaterice nefavorabile (o primăvară extrem de secetoasă), îndeosebi în Ucraina, regiunile de sud ale Rusiei și Europa de Sud-est. Este revizuită în jos și prognoza pentru recolta din Canada, în mare parte din cauza reducerii suprafețelor. Așteptările sunt mult mai optimiste în Statele Unite și Australia. Astfel, producerea globală a grâului este revizuită în jos cu 7 mil. tone până la 614 mil. tone, dar cu 21 mil. tone mai mult decât în 2006. În același timp, consumul global este revizuit în jos cu 5 mil. tone, ținând cont de estimările de reducere a consumului în CSI. Totodată, guvernul ucrainean a instituit cotele pentru exportul cerealelor din Ucraina până 1 octombrie 2007, ce va influența și mai mult prețurile pe piața regională, inclusiv și în Republica Moldova.

În luna iunie 2007 cursul **dolarului** față de **euro** s-a caracterizat prin tendințe contradictorii. Prima jumătate a lunii a fost caracterizată de trendul corectării cursului, respectiv întăririi dolarului, observat încă la sfârșitul lunii mai. Dispozițiile investitorilor erau în mare parte modelate de așteptări unei înviorări a economiei americane, creșterii rentabilității bonurilor de trezorerie pe fondul unei incertitudini crescândă privind economiile emergente și de îmbunătățirea indicatorilor privind consumul. În același timp piețele au fost relativ indiferente față de evoluțiile economice de pe continentul european, așteptând ca factorii ciclici de creștere să fie de partea americană în viitorul apropiat. Însă a doua jumătate a lunii iunie a fost marcată de un nou val de întărire a monedei unice. Și din nou, atenția principală a fost acordată situației economice din Statele Unite. Astfel, datele privind înrăutățirea sentimentului economic din Europa, și în primul rând din Germania (ZEW, IFO) au fost în mare parte ignorate de traderi. Și invers, datele din Statele Unite privind înrăutățirea continuă pe piața imobiliară, probabilitatea redusă a majorării dobânzilor de către Fed, dar și revizuirea în jos a creșterii economice din primul trimestru, au arătat că așteptările privind „renașterea economică” a economiei americane s-au dovedit a fi premature. Astfel, dolarul din nou a început să cedeze în fața monedei europene, scăzând până la 1,357 față de euro. Majoritatea experților anticipează evoluții volatile a ratei de schimb în viitorul apropiat, în jurul nivelului \$1,35/1€. ²

¹ Surse: The Economist, International Energy Agency, Reuters, RBC.

² Reuters, RBC, Global Insight Inc., The World Bank.

Partenerii comerciali

În **Rusia** economia continuă să crească robust, în ianuarie-mai 2007 înregistrând o creștere de 7,7% față de aceeași perioadă a 2006. Ca și la începutul anului curent, în bazele acestei creșteri stau cererea investițională puternică (+20,8%), expansiunea dinamică a sectorului de construcții (+25,2%) și industriei (+7,4%, trendul încetirii creșterii industriale a fost răversat în mai). De menționat că, creșterea industrială este în mare parte alimentată de boomul în sectorul construcțiilor, cel mai robust crescând anume industriile conexe construcțiilor. Cererea de consum rămâne puternică, iar exporturile continuă să crească cu ritmuri mai lente (doar +8,7%), deosebit de evident pe fundalul robusteții importurilor (+40,1%)³. Creșterea veniturilor reale disponibile (+12%) și a salariilor reale (+17,9%)⁴ a alimentat expansiunea comerțului en detail cu 14%⁵.

În ianuarie-iunie 2007 economia **ucraineană** și-a menținut ritmul alert de creștere: +7,9% față de aceeași perioadă a 2006. Expansiunea consumului privat (+28,1%) și exporturilor (+35,3) sunt pilonii ce susțin creșterea pe fundalul majorării salariilor reale (+12,1%). Evoluțiile economice sunt favorizate de conjunctura pe piața produselor metalurgice și chimice, relaxarea fiscală și cursul de schimb flexibil. Pe altă parte, agricultura a cunoscut o creștere anemică în această perioadă, iar condițiile secetoase afectează enorm recolta cerealierele și probabil va pune în situația și mai dificilă această ramură. Guvernul ucrainean a perceput această situație ca un risc iminent pentru securitatea alimentară a Ucrainei și a impus cote față de exporturi de cereale. Experții însă sunt sceptici în privința acestei măsuri, opinând că recolta redusă oricum va fi suficientă pentru asigurarea securității alimentare a țării, iar mecanisme de piață ar permite formarea unui preț competitiv pe piața internă. Însă, o eventuală creștere a prețurilor pentru cereale ar reprezenta un coșmar adevărat pentru elita politică care se află în toiul pregătirii pentru alegerile parlamentare din toamna anului curent. Totodată, este cert că aceste măsuri ale guvernului ucrainean vor contribui la sporirea prețurilor pentru cereale pe piața regională⁶.

Tabelul 3 Indicatori economici ai principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova

	GDP		Producția	Infția, %	Șomaj
	Ultimele date	2007, prog.			
Rusia	7,9 01-05/07	6,3	7,4 01-05/07	4,7 01-05/07	6,9 05/2007
Ucraina	7,9 01-05/07	6,2	12,1 01-05/07	1,9 01-05/07	8,0 T1/2007
România	6,0 T1/2007	6,5	6,4 01-05/07	3,9 05/07	7,3 05/07
Germania	3,6 T1/06	2,2	4,0 04/07	2,0 05/07	6,6 05/07
Italia	2,3 T1/07	1,7	0,8 04/07	1,5 05/07	6,2 T1, 2007

Surse: *The Economist*, FMI, Banca Mondială, Derjkomstat, Goskomstat, Eurostat, INS România, EXPERT-GRUP.

Uniunea Europeană continuă să se bucure de perspective economice bune, care sunt susținute de cererea de consum internă și cererea pentru investiții corporative. Comerț en detail a înregistrat o creștere de 0,4% în zona euro. Aceeași rată de expansiune este înregistrată de comerțul cu „produse alimentare, tutun, băuturi alcoolice”. Totuși, comerțul s-a dezvoltat cel mai dinamic în noile state membre Lituania, Estonia și Slovacia, și chiar a regresat puțin în membrii vechi, inclusiv în Germania cu 1,9%. În același timp, aprecierea monedei europene a avut impact marginal asupra comerțului extern datorită menținerii cererii înalte pentru exporturile europene, astfel **zona euro** a înregistrat un excedent a balanței comerciale de 1,8 bilioane euro în aprilie 2007. Cu toate acestea, majoritatea experților așteaptă ritmuri de creștere puțin mai lente în a doua jumătate a anului în zona euro.

În **România** economia continuă să se afle pe trendul ascendent. Creșterea este susținută de dinamica pozitivă în industria (+6,4% în ianuarie-mai, 2007), comerțul en detail (+7,6%) și servicii (+1,3%). Totodată, așteptările managerilor privind evoluțiile din perioadă iunie-august sunt pozitive pentru toate sectoarele majore ale economiei românești: industrie, construcții, comerț cu amănuntul și servicii, cu toate că perspectivele unor angajări noi în industrie sunt limitate⁷.

³ Creșterea importurilor este în continuare alimentată de cererea înaltă de consum și investiții, dar și de aprecierea reală a rublei rusești față de dolarul american și moneda europeană.

⁴ Totuși, viteza expansiunii salariilor reale depășește cea a productivității, ceea ce poate avea efecte adverse asupra competitivității producătorilor din Rusia alături de menținerea tendinței de apreciere a rublei.

⁵ Ministerul Comerțului și Dezvoltării Economice, Інститут Економіки Переходного Періода Institutul Economiei de Tranziție.

⁶ Інститут економічних досліджень (Institute for Economic Research and Policy Consulting), Міжнародний центр перспективних

досліджень (International Centre for Policy Studies), Експерт-Україна (Expert-Ukraine).

⁷ Surse: Săptămâna Financiară, Capital, Curentul, The Economist.